

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
LIV@eduskunta.fi, Mika.Boedeker@eduskunta.fi

Ylen jatkolausunto HE 98/2020 vp sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttaminen

Ylen uutis- ja ajankohtaisohjelmien äänitekstitus ja kuvailutulkkkaus

Yle esittää jatkolausuntonaan alla olevassa asiassa HE 98/2020 vp hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta (jäljempänä SVPL-HE) seuraavaa.

Ylen uutisten ja ajankohtaisohjelmien äänitekstitus

Eduskunnan sivistysvaliokunta on lausunnossaan SiVL 10/2020 vp todennut muun muassa seuraavaa:

“Saamansa asiantuntijaselvityksen perusteella sivistysvaliokunta toteaa, että edellä mainittujen toimien lisäksi on useita muitakin toimia, joilla televisiolähetysten esteettömyyttä voi parantaa. Esimerkiksi ääni- ja tekstityspalvelulla mahdollistetaan näkövammaiselle tekstitetyn televisio-ohjelman seuraaminen, mutta ääni- ja tekstityspalvelua ei edellytetä suomen- tai ruotsinkielisiin televisio-ohjelmiin. Yleisradion kanssa on saadun lausunnon mukaan jo pitkään tuloksetta neuvoteltu esimerkiksi mahdollisuudesta saada ääni- ja tekstityspalvelu suomen- ja ruotsinkielisten uutis- ja ajankohtaisohjelmien vieraskielisiin osuuksiin. Uutis- ja ajankohtaisohjelmat sisältävät paljon aineistoa, joissa haastatellaan vieraskielisiä henkilöitä ja nämä osiot ovat näkevien henkilöiden luettavissa ruudulta käännettynä, mutta aineisto jää edelleen näkövammaisilta ihmisiltä saavuttamatta.”

Yleisradion uutiset ja ajankohtaisohjelmat ovat suomen- ja ruotsinkielisiä ohjelmia, joita sähköisen viestinnän palveluista annetun lain mukainen ääni- ja tekstityspalvelun sääntely ei koske. Yleisradio on tästä huolimatta jo pitkään kehittänyt tekniikkaa, jolla myös uutis- ja ajankohtaisohjelmien vieraskielisten osuuksien käännostekstitykset saadaan äänitekstituksen piiriin. Palvelun tärkeys ja tarve on tullut useasti esiin paitsi suoraan suomalaisilta tv:n katsojilta, myös Ylen ja Näkövammaisten liiton yhteistyössä.

Uutis- ja ajankohtaisohjelmat ovat suoria lähetyskäsityksiä, joiden käännostekstitus välitetään katsojille toisella tavalla kuin ennalta valmistuvien ohjelmien käännostekstitus. Uutis- ja ajankohtaisohjelmissa käännostekstitus poistetaan osaksi tv-kuvaa, kun ennalta valmistuvien

ohjelmien käännökset puolestaan välitetään ruutuun erillisenä tekstitystiedostona. Tästä johtuen suorien lähetysten äänitekstitysten tuottamisessa ei ole voitu hyödyntää parhaillaan käytössä olevaa ja toimivaa tekniikkaa, jolla ennalta valmistuvien ohjelmien äänitekstitykset tuotetaan.

Kehitysaikaa on vienyt muun muassa se, että automaattinen äänitekstityksen lukija ei ole kyennyt lukemaan oikea-aikaisesti ja luotettavasti tv-kuvaan poltettua käännöstekstiä. Lukija on saattanut lukea väärää käännöstä tai äänitekstitys on alkanut väärään aikaan. Ongelma on luonteeltaan tekninen ja sen ratkaiseminen on edellyttänyt teknistä kehitystyötä.

Myös korona-aika on viivästyttänyt kehitystä, sillä Ylen perusviestinnän turvaamiseksi varsinaisten lähetysten ulkopuolista toimintaa on lähetysyksikössä rajoitettu.

Kuluvan vuoden aikana uutisten- ja ajankohtaisohjelmien äänitekstityksen kehitys on viivästyksistä huolimatta edennyt, ja palvelu tullaan saamaan käyttöön vuodenvaihteessa 2020 - 2021. Tästä ajankohdasta lähtien palvelu käynnistetään vaiheittain. Vuodenvaihteessa otetaan käyttöön suomenkielisten uutisten äänitekstitys ja myöhemmässä vaiheessa vuoden 2021 aikana myös ajankohtaisohjelmat. Palvelun vaiheittainen käynnistäminen on välttämätöntä, koska usean uuden palvelun samanaikainen käyttöönotto lisäisi teknisten ongelmien riskiä ja vaikeuttaisi mahdollisen ongelman aiheuttajan paikantamista.

Suorien uutis- ja ajankohtaisohjelmien äänitekstitysten teknisen kehityksen kanssa käsi kädessä kulkee myös suorien ohjelmatekstitysten saaminen Areena-tallenteisiin. Toistaiseksi tv-lähetysiin tuotettuja suoratekstityksiä (esimerkiksi uutisten ohjelmatekstityksiä) ei ole ollut teknisesti mahdollista tallentaa Areena-julkaisuihin. Vuodenvaihteessa 2020 - 2021 Ylen tv-sisältöjen saavutettavuus paranee myös tältä osin.

Ylen draama- ja dokumenttiohjelmien kuvailutulkkaus

Eduskunnan sivistysvaliokunta toteaa lausunnossaan SiVL 10/2020 vp myös:

“Asiantuntijalausunnossa on myös esitetty, että julkisen palvelun kotimaiseen elokuva- ja draamaohjelmistoon olisi liitettävä kuvailutulkkauspalvelu (audio description). Tämä velvoite edistäisi näkövammaisten mahdollisuuksia päästä osallisiksi elokuvista yhdenvertaisesti muiden väestöryhmien kanssa.”

Yle on tuottanut kuvailutulkattuja sisältöjä säännöllisesti vuodesta 2017 asti. Sitä ennenkin Ylen sisältöjä on kuvailutulkattu satunnaisesti. Yle esittää kuvailutulkattuna erityisesti draamoja ja dokumentteja.

Kuvailutulkattujen ohjelmien määrää on lisätty vuosittain, ja esimerkiksi vuonna 2020 kuvailutulkattuja ohjelmia esitetään lähes kaksinkertainen määrä vuoteen 2019 verrattuna. Kuvailutulkaustarjontaa lisätään edelleen myös jatkossa.

Lopuksi

Sisältöjen ja palveluiden saavutettavuus on keskeinen osa Ylen vastuullista toimintaa ja yksi Ylen kehitystyön painopisteistä. Yle tähtää saavutettavuuden edelläkävijäksi Suomessa, ja on tehnyt lisäpanostuksia palveluiden parantamiseksi. Uutisten ja ajankohtaisohjelmien äänitekstit sekä kuvailutulkauksen lisääminen ovat keskeisiä tavoitteita näiden kehityskohteiden joukossa. Yle pitää siksi ensiarvoisen tärkeänä, että äänitekstituksen kehitystä viivästyttäneet tekniset ongelmat saadaan ratkaistuksi.

Yleisradio Oy

Ismo Silvo
johtaja, Julkinen palvelu